

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LIETA TIMOFEJEVS pret LATVIJU

(Iesniegums Nr.15062/21)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2024.gada 24.oktobris

Šis spriedums ir galīgs, taču tajā var tikt izdarītas redakcionālas izmaiņas.

Lietā "Timofejevs pret Latviju",

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), sanākusi kā Komiteja šādā sastāvā:

Stéphanie Mourou-Vikström, priekšsēdētāja,

María Elósegui,

Artūrs Kučs, tiesneši,

un *Martina Keller*, nodaļas sekretāra vietniece,

Nemot vērā:

iesniegumu (Nr.15062/21), ko pret Latvijas Republiku atbilstoši Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ("Konvencija") 34.pantam 2021.gada 12.martā iesniedza Latvijas valstspiederīgais Vadims Timofejevs ("iesniedzējs"), kurš ir dzimis 1973.gadā un dzīvo Jūrmalā un kuru pārstāvēja J. Davidovičs, Garkalnes novadā praktizējošs advokāts;

lēmumu nosūtīt apsvērumu sniegšanai sūdzību par Konvencijas 5.panta 1.punktu Latvijas valdībai ("Valdība"), kuru pārstāvēja K. Līce, un iesniegumu pārējā daļā atzīt par nepieņemamu izskatīšanai;

pušu apsvērumus;

lēmumu noraidīt Valdības iebildumu par lietas izskatīšanu Komitejas sastāvā;

apspriedusies slēgtā tiesas sēdē 2024.gada 3.oktobrī,

pasludina šādu spriedumu, kas pieņemts augšminētajā datumā:

LIETAS BŪTĪBA

1. Lietas pamatā ir iesniedzēja sūdzība par iespējamu Konvencijas 5.panta 1.punkta pārkāpumu, ka viņa aptuveni divu stundu ilgā aizturēšana pašvaldības policijas automašīnā bijusi prettiesiska.

2. 2020.gada 26.martā plkst.23.59 uz aizdomu pamata, ka vadītājs varētu būt alkohola reibumā, iesniedzēja automašīnu apturēja divi Jūrmalas pašvaldības policijas policisti. Lai veiktu alkohola koncentrācijas izelpā pārbaudi, policisti uz notikuma vietu izsauca Valsts policiju. Atbilstoši Valdības teiktajam iesniedzējs mēģināja bēgt no notikuma vietas, un 27.martā plkst.00.26 viņu aizturēja pašvaldības policijas automašīnā. Iesniedzējs nepiekrita un apgalvoja, ka nebija nekādu pierādījumu, ka viņš būtu mēģinājis bēgt. Nav strīda, ka attiecībā uz šo faktu netika sagatavots nekāds ziņojums.

3. Aptuveni divas stundas vēlāk notikuma vietā ieradās Valsts policijas amatpersonas, pieņēma iesniedzēja paskaidrojumu un veica alkohola koncentrācijas izelpā pārbaudi, kas uzrādīja augstu alkohola līmeni (1.69‰). Plkst.3.00 Valsts policijas pārstāvji sagatavoja administratīvā pārkāpuma protokolu (no. PC414910), norādot, ka iesniedzējs bija izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa ("Kodekss") 149.¹⁵ panta ceturtajā daļā paredzēto pārkāpumu. Iesniedzējs nepiekrita un apgalvoja, ka viņš alkoholu uzņēmis pēc tam, kad viņa automašīnu apturēja.

4. Ar 2020.gada 25.septembra galīgo lēmumu Rīgas apgabaltiesa atzina, ka iesniedzējs bija izdarījis Kodeksa 149.¹⁵ panta ceturtajā daļā paredzēto administratīvo pārkāpumu. Tā līdztekus secināja, ka iesniedzējam ir tiesības iesniegt sūdzību kompetentajām iestādēm par policijas amatpersonu rīcību un lūgt, lai šī situācija tiktu izvērtēta. Iesniedzējam piemēroja naudas sodu EUR 1 300 apmērā, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz četriem gadiem.

PIEMĒROJAMIE NACIONĀLIE TIESĪBU AKTI

5. Piemērojamie nacionālie tiesību akti, kādi tie bija spēka attiecīgajā laikā, ir apkopoti Tiesas spriedumā lietā *Zelčs pret Latviju* (iesniegums Nr.65367/16, 26.-29.rindkopa, 2020.gada 20.februāris). Proti, atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 253.panta pirmajai daļai par administratīvo aizturēšanu sagatavo protokolu, kurā norāda tā sagatavošanas laiku un vietu, protokola sagatavotāja amatu, uzvārdu, vārdu.

6. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 149.¹⁵ panta ceturtdaļa, kāda tā bija spēkā notikumu laikā, bija izteikta šādi:

“Par transportlīdzekļa vadīšanu vai mācīšanu vadīt transportlīdzekli, ja izelpotā gaisa vai asins pārbaudē konstatētā alkohola koncentrācija asinīs pārsniedz 1,5 promiles, —

uzliek naudas sodu velosipēda un mopēda vadītājam simt septiņdesmit euro apmērā, bet cita transportlīdzekļa vadītājam piemēro administratīvo arestu no desmit līdz piecpadsmit diennaktīm, uzliek naudas sodu no tūkstoš divsimt līdz tūkstoš četrsimt euro un atņem transportlīdzekļu vadīšanas tiesības uz četriem gadiem.”

7. Likuma “Par policiju” 19.panta ceturtdaļa noteic:

“Ja ienāk ziņas par to, ka tiek gatavots vai ir izdarīts likumpārkāpums, kura izskatīšana ir Valsts policijas kompetencē, pašvaldības policija veic nepieciešamos pasākumus tā novēršanai, pārkāpēja aizturēšanai, notikuma vietas apsargāšanai un nekavējoties par to paziņo attiecīgajai Valsts policijas iestādei (amatpersonai), kā arī nodod tai likumpārkāpēju un attiecīgos dokumentus par viņu. Šajos jautājumos Valsts policijas amatpersonu norādījumi ir saistoši pašvaldības policijas darbiniekiem.”

TIESAS VĒRTĒJUMS

IESPĒJAMS KONVENCIJAS 5.PANTA 1.PUNKTA PĀRKĀPUMS

8. Iesniedzējs sūdzējās, ka viņa aizturēšana pašvaldības policijas automašīnā bija prettiesiska. Viņš atsaucās uz Konvencijas 5.panta 1.punktu.

A. Pieņemamība

9. Valdība argumentēja, ka iesniedzējs nav izsmēlis nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, un šajā saistībā minēja divus tiesību aizsardzības līdzekļus, izsmēlot kurus viņš būtu varējis lūgt atlīdzinājumu. Iesniedzējs

nepiekrīta un apgalvoja, ka piedāvātie tiesību aizsardzības līdzekļi nebija efektīvi.

10. Attiecībā uz pirmo tiesību aizsardzības līdzekli – vēršanās administratīvajā tiesā, atbilstoši Administratīvā procesa likuma normām apstrīdot amatpersonu faktiskās rīcības tiesiskumu (Valdība atsaucās, citstarp, uz *Ignats pret Latviju* (lēmums), iesniegums Nr.38494/05, 113. un 120.rindkopa, 2013.gada 24.septembris) – Tiesa līdz šim nav atzinusi, ka šo var uzskatīt par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli attiecībā uz sūdzībām par iespējami prettiesisku aizturēšanu. Valdība iesniedza trīs nacionālo tiesu prakses piemērus no dažādiem kontekstiem (lietas Nrs.SKA-517/2017, SKA-13/2009 un A420356816); tomēr, ja salīdzina ar izskatāmo lietu, pašvaldības policijas darbinieki minētajās lietās bija rīkojušies acīmredzami ārpus jebkādu procesu ietvara. Papildus Valdība atsaucās uz speciālu likumu – Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums –, tomēr nav skaidrs, kā šis tiesību aizsardzības līdzeklis varētu būt teorētiski vai praktiski efektīvs situācijā, kad nacionālā līmenī nav konstatēts nacionālo tiesību pārkāpums (skatīt, kontrastējot, *Antoms pret Latviju* [Komiteja] (lēmums), iesniegums Nr.58262/09, 35.-37.rindkopa, 2017.gada 31.janvāris).

11. Attiecībā uz otro tiesību aizsardzības līdzekli, ko minēja Valdība, – vēršanās Satversmes tiesā, jo pretēji Kodeksam likuma “Par policiju” 19.panta ceturrtā daļa nepieprasīja administratīvās aizturēšanas gadījumā sagatavot aizturēšanas protokolu – Tiesa atzīmē, ka jautājums, kas tai ir jāizskata, ir saistīts ar nacionālo tiesību normu interpretāciju un piemērošanu, un piedāvātais tiesību aizsardzības līdzeklis šādos apstākļos nav uzskatāms par efektīvu (skatīt *Elberte pret Latviju*, iesniegums Nr.61243/08, 79.-80.rindkopa, ECHR 2015).

12. Līdz ar to Tiesa noraida Valdības iebildumus. Iesniedzēja sūdzība nav acīmredzami nepamatota Konvencijas 35.panta 3.punkta (a) apakšpunkta izpratnē vai noraidāma citu iemeslu dēļ. Tādēļ tā ir jāatzīst par pieņemamu izskatīšanai.

B. Būtība

13. Tiesa ņem vērā, ka Konvencijas 5.panta 1.punkta piemērojamība šajā lietā nav apstrīdēta. Tiesa uzskata par nodibinātu faktu, ka 2020.gada 27.martā, kad viņu turēja pašvaldības policijas automašīnā, iesniedzējam bija atņemta brīvība (skatīt *Zelčs*, citēts iepriekš, 40.-41.rindkopa).

14. Vispārīgie principi attiecībā uz brīvības atņemšanu ir apkopoti lietā *Zelčs pret Latviju* (turpat, 51.-52.rindkopa). Proti, papildus atbilstībai kādam no 5.panta 1.punkta (a) līdz (f) apakšpunktiem jebkurai brīvības atņemšanai ir jābūt tiesiskai. Ja ir apstrīdēts aizturēšanas tiesiskums, tostarp attiecībā uz jautājumu par to, vai tas atbilst “likumā noteiktajai procedūrai”, Konvencija visupirms atsaucas uz nacionālajām tiesībām un uzliek par pienākumu

nodrošināt, ka brīvības atņemšana atbilst materiālajiem un procesuālajiem noteikumiem, kas izvirzīti nacionālajās tiesībās.

15. Valdība argumentēja, ka iesniedzējs nebija pakļauts administratīvai aizturēšanai, bet viņu aizturēja atbilstoši Likuma “Par policiju” 19.panta ceturtajai daļai, kas nepieprasīja sagatavot aizturēšanas protokolu (skatīt 5. un 7.rindkopu iepriekš). Iesniedzējs nepiekrita un uzskatīja, ka jebkura policijas īstenota aizturēšana ir jāfiksē, pretējā gadījumā tā ir pilnībā patvaļīga.

16. Tiesa noraida Valdības apgalvojumu, ka nebija nepieciešams aizturēšanas protokols. Tiesa konsekventi ir norādījusi, ka indivīda aizturēšana, kas nav fiksēta ir pilnīgs Konvencijas 5.pantā ietvertu fundamentāli nozīmīgo garantiju noliegums un norāda uz vissmagāko šīs normas pārkāpumu. Tādu faktu, kā aizturēšanas laika un vietas, aizturētās personas vārda un aizturēšanas iemeslu, kā arī personas, kas īsteno aizturēšanu, nefiksēšana ir jāskata kā nesavietojama ar Konvencijas 5.pantā ietvertu tiesiskuma prasību un šīs normas mērķi (skatīt *Kurt pret Turciju*, 1998.gada 25.maijs, 125.rindkopa, *Spridumu un lēmumu kopsavilkumi* 1998-III; *Anguelova pret Bulgāriju*, iesniegums Nr.38361/97, 154.rindkopa, ECHR 2002-IV; un *Menesheva pret Krieviju*, iesniegums Nr.59261/00, 87.rindkopa, ECHR 2006-III).

17. Neatkarīgi no nacionālā juridiskā pamatojuma iesniedzēja aizturēšanai lietā nav strīda, ka pēc tam, kad viņi ieradās notikuma vietā, šajā lietā nedz pašvaldības policijas amatpersonas, nedz Valsts policijas amatpersonas nesagatavoja nekādus protokolus (kontrastēt ar *Zelčs pret Latviju*, citēts iepriekš, 7.rindkopa). Tiesa atzīmē Valdības argumentu, ka pašvaldības policistiem pašiem nebija tiesību ierosināt administratīvā pārkāpuma procesu. Tomēr fakts, ka iesniedzēja aizturēšanu neprotokolēja nekādā veidā vai formā, paliek nemainīgs. Šāda situācija ir pretēja Konvencijas 5.pantā izvirzītajai tiesiskuma prasībai un šīs normas mērķim neatkarīgi no tā, ka iesniedzējam brīvība bija atņemta uz īsu laiku.

18. Pienācīga protokola par iesniedzēja aizturēšanu 2020.gada 27.martā trūkums ir pietiekams, lai Tiesa secinātu, ka ir pieļauts Konvencijas 5.panta 1.punkta pārkāpums.

KONVENCIJAS 41.PANTA PIEMĒROŠANA

19. Iesniedzējs lūdza viņam piešķirt kompensāciju par nemantisko kaitējumu EUR 3 000 apmērā.

20. Valdība argumentēja, ka šī prasība ir nepamatota, nepierādīta un pārmērīga.

21. Lemjot, balstoties uz taisnīguma apsvērumiem, Tiesa piešķir iesniedzējam EUR 650 kā kompensāciju par nemantisko kaitējumu.

22. Tiesa uzskata par piemērotu noteikt, ka nokavējuma procentu likmei jābūt vienāda ar attiecīgajā laika periodā spēkā esošo Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi, pieskaitot tai trīs procentpunktus.

ŠO IEMESLU DĒĻ, TIESA VIENBALSĪGI

1. *Atzīst* iesniegumu par pieņemamu;
2. *Nolemj*, ka ir pieļauts Konvencijas 5.panta 1.punkta pārkāpums;
3. *Nolemj*
 - (a) ka valstij-atbildētājai trīs mēnešu laikā iesniedzējam ir jāizmaksā EUR 650 (seši simti piecdesmit eiro), pieskaitot šai summai jebkurus ieturamos nodokļus, attiecībā uz nemantisko kaitējumu;
 - (b) ka, sākot no iepriekš minētā trīs mēnešu termiņa iestāšanās līdz samaksas veikšanai, par šo naudas summu ir jāmaksā procenti pēc likmes, kas ir vienāda ar attiecīgajā laika periodā spēkā esošo Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi nokavējuma periodā, pieskaitot tai trīs procentpunktus.
4. *Noraida* iesniedzēja taisnīgas atlīdzības prasību pārējā daļā.

Sagatavots angļu valodā un atbilstoši Tiesas Reglamenta 77.punkta 2. un 3. apakšpunktam rakstveidā paziņots 2024.gada 24.oktobrī.

Martina Keller
nodaļas sekretāra vietniece

Stéphanie Mourou-Vikström
priekšsēdētāja